

RIKSREVISIONEN

Bilaga till granskningsrapport

Datum: 2023-05-02

Diarienummer: 3.1.1-2021-1221

RiR 2023:9

Bilaga 6

Folkhälsomyndighetens anslagstildelning m.m.

Det nationella smittskyddet
– inte anpassat för en storskalig
smittspridning

Folkhälsomyndighetens totala anslag och förvaltningsanslag ökade stort under pandemin

Folkhälsomyndighetens förvaltningsanslag var oförändrat för 2016 och 2017 (677 miljoner kronor) och ökade sedan årligen med drygt 2 procent 2018 och 2019. Både myndighetens totala anslag och förvaltningsanslag ökade stort under pandemin med omfattande kostnader för covid-19-testning och beredskapsläkemedel (covid-19-vaccin). År 2020 ökade det totala anslaget till drygt 2 miljarder kronor, varav 1 miljard kronor för stöd till covid-19-testning, vilket är nästan en tredubbling på ett år. År 2021 ökade anslaget till 7,8 miljarder kronor, till stor del för att täcka kostnader för regionernas testning för covid-19 och inköp av covid-19-vaccin. Myndighetens totala anslag ökade ytterligare 2022 till drygt 11,2 miljarder kronor, en ökning med drygt 3,4 miljarder på ett år, till stor del för att täcka kostnader för testning och beredskapsläkemedel. Det kan jämföras med tidigare år; Folkhälsomyndighetens totala anslag var i genomsnitt 683 miljoner kronor för 2015–2019.

Tabell 1 Folkhälsomyndighetens totala anslag 2015–2022, utgifter (utfall), miljoner kronor

Anslag	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård varav	16,6	29,4	16,4	15,6	15,0	1 292,1	6 881	10 311,3
UO 9 anslag 1:6 ap.31 Beredskapsläkemedel	14,6	25,7	12,5	11,4	15,0	17,3	2 733,6	3 930,9
UO 9 anslag 1:6 ap.34*	2,0	3,7	3,9	4,2		0	0	0
UO 9 anslag 1:6 ap.43 Karantänsplatser						0		
UO 9 anslag 1:6 ap.44 Testning covid-19						1 000,0	4 138,9	6 369,5
UO 9 anslag 1:6 ap.50**							8,5	10,9
UO 9 anslag 1:6 ap.52***						274,8		
1:8 Bidrag till psykiatri			44,1	46,0	51,0	73,3	124,2	136,2
2:1 Folkhälsomyndigheten	363,5	372,1	379,2	382,25	406,4	480,7	599,4	590,5
2:2 Insatser för vaccinberedskap	0,9	57,0	85,7	87,0	87,7	89,5	90,7	91,2
2:4 Insatser mot hiv/aids	145,2	141,9	74,1	74,1	73,9	73,15	74,4	98,2
6:1 Åtgärder avseende ANDT	125,3	76,7	78,1	90,0	80,4	52,7	29,5	31,9
Summa totala anslag	651,5	677,2	677,6	695,0	714,4	2 061,5	7 799,2	11 259,2

Källa: Folkhälsomyndighetens budgetunderlag.

Anm.: * Ersättning vid ingripanden för att förhindra spridning av smittsam sjukdom.

** Spelundersökning Swelogs (folkhälsa).

*** Medel till EU:s förköpsavtal för vacciner mot covid-19.

Folkhälsomyndighetens totala förvaltningsanslag ökade med 25 procent, från cirka 481 miljoner kronor 2020 till 599 miljoner kronor 2021. För 2022 var anslaget drygt 590 miljoner kronor. Myndigheten redovisar kostnader som är relaterade till arbetet med covid-19-pandemin i årsredovisningen för 2020 och 2021. De områden som har kostat mest inom myndighetens förvaltningsanslag är kommunikation, analys- och prognosarbete, samordning av covid-19-arbetet, utlämnanden och externa frågor, vaccinationsfrågor och IT. Kostnaderna för både kommunikation och IT var i huvudsak köp av tjänster. Sammanlagt 167,5 miljoner kronor av förvaltningsanslaget för 2021 gick till covid-19-relaterad verksamhet.¹

Tabell 2 Folkhälsomyndighetens smittskyddskostnader 2015–2021, miljoner kronor, även andel av samtliga verksamhetskostnader (procent)

	2015*	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Smittskyddskostnader <i>varav</i>	412,9	490,8	454,1	464,6	480,4	3 695,9	10 925,7
<i>Direkta kostnader</i>	225,7	305,3	317,6	316,2	321,6	469,9	841,9
<i>Overheadkostnader</i>	51,2	55,3	57,1	76,7	84,0	122,3	133,4
<i>Transférereringar</i>	136,1	130,2	79,4	71,7	74,8	365,4	2 774,9
<i>Provtagnings-tjänster</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2 738,3	7 175,5
Kostnader för samtliga verksamhetsområden	757,8	769,0	795,1	865,3	876,1	4 058,2	11 688,9
Andel smittskydds- kostnader (procent)	54,5	63,8	57,1	53,7	54,8	91,1	93,5

Källa: Kostnadsuppgifter från Folkhälsomyndigheten, 2022-04-19.

Anm.: * Folkhälsomyndigheten fick samordningsansvar för smittskyddet den 1 juli 2015.

Eftersom Folkhälsomyndigheten inte särredovisar smittskyddskostnader i sina årsredovisningar över tid beställde vi kostnadsuppgifter för smittskyddet för 2015–2021.² Kostnaderna för smittskyddet har i ett normalläge utgjort drygt hälften av Folkhälsomyndighetens samtliga verksamhetskostnader. Under 2020 och 2021 ökade andelen till drygt 90 procent.

I årsredovisningen för 2022 redovisar Folkhälsomyndigheten för första gången kostnader för smittskyddet (inklusive utbrott och övervakning av smittsamma sjukdomar) och beredskapen mot hälsohot³: 150 miljoner kronor respektive närmare 6,4 miljarder kronor för 2022. Tillsammans motsvarar det cirka 93 procent av de totala verksamhetskostnaderna.⁴

¹ Folkhälsomyndigheten, *Årsredovisning 2021, 2022*, s. 11.

² Kostnadsuppgifter från Folkhälsomyndigheten, 2022-04-19.

³ I kostnaderna för beredskap mot hälsohot ingår covid-19-vaccin och nationell testning.

⁴ Folkhälsomyndigheten, *Årsredovisning 2022, 2023*, s. 81.

Folkhälsomyndighetens personalomsättning

Sett över tid var Folkhälsomyndighetens totala personalomsättning hög under myndighetens första år, 16 procent 2015 och 19 procent 2016. Omsättningen minskade under de nästföljande tre åren till en nivå på 12–14 procent. Under det första pandemiåret 2020 var omsättningen relativt låg, 8 procent, för att öka till 13 procent 2021 och 2022.

Tabell 3 Folkhälsomyndighetens personalomsättning 2015–2022, andel som slutat av anställda vid årets slut (procent)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antal anställda som slutat under året	81	92	59	74	69	50	82	82
Antal anställda vid årets slut	497	482	505	536	540	601	640	619
Personalomsättning	16,3	19,1	11,7	13,8	12,8	8,3	12,8	13,2
Personalomsättning i staten	10,9	11,7	11,7	12,6	12,1	10,4	9,8	11,9

Källa: Folkhälsomyndighetens årsredovisningar, Arbetsgivarverkets statistik.

Resursbehoven blev uppenbara under pandemin

Folkhälsomyndigheten påtalade redan under sitt första år som nationellt ansvarig myndighet för smittskyddet att det fanns anledning att känna oro för den nationella beredskapen mot internationella hälsohot.⁵ Myndigheten efterfrågade flera år i rad en årlig permanent resursförstärkning på 12–14 miljoner kronor från och med 2016 för att bygga upp en beredskap för hantering av internationella hälsohot, inom bland annat epidemiologi och utbrottshantering, och för både nationell och internationell verksamhet. Resursbehovet för beredskap för hantering av hälsohot minskade dock något för 2019 och 2020 till 7 miljoner kronor. Resursbehovet innefattade också insatser för uppbyggnad av det civila försvaret, bland annat att bygga upp en robust laboratoriekapacitet för att upprätthålla kritiska funktioner vid höjd beredskap.

I slutet av februari 2020 bedömdes resursbehovet för beredskap inför hälsohot, utöver förvaltningsanslaget, vara 8 miljoner för 2021.^{6, 7} Två månader senare, när pandemin blev ett faktum, konstaterade Folkhälsomyndigheten att resurserna var för små för att man på ett uthålligt sätt skulle kunna arbeta med beredskap.

⁵ Vi har analyserat Folkhälsomyndighetens årliga budgetunderlag för 2016 till och med 2025.

⁶ Folkhälsomyndigheten, *Folkhälsomyndighetens budgetunderlag 2021–2023 (version 2020-02-28)*, 2020, s. 5 f.

⁷ Enligt Folkhälsomyndighetens budgetunderlag 2022–2024 som beslutades 2021 bedömdes resursbehovet för beredskapsarbetet med hälsohot vara 6 miljoner kronor för 2022.

Myndigheten hade under de första månaderna 2020 redan fått 50 miljoner kronor för löpande verksamhet med att hantera covid-19 och 1 miljard kronor för stöd till testning. Folkhälsomyndigheten bedömde att det årliga kommande resursbehovet var 40 miljoner kronor för att hantera pandemin: akuta åtgärder, utvärderingar, uppbyggnad av beredskap och fördjupad folkhälsoanalys. Folkhälsomyndigheten hade dock inga specifika resursbehov för laborativ verksamheten för 2021, eftersom myndigheten hade fått omfattande resurser 2020. Det var därför svårt att överblicka kommande resursbehov. Enligt Folkhälsomyndigheten bör de medel som eventuellt kan frigöras genom effektiviseringar i arbetet mot covid-19 riktas mot det breda folkhälsoarbete som bedöms vara helt nödvändigt i spåren efter pandemin.

Det försämrade säkerhetspolitiska läget, nya uppgifter och krav i EU på beredskapsplanering och rapportering inom det internationella hälsoreglementet (IHR) samt erfarenheter från covid-19-pandemin innebär sammantaget ett omfattande resursbehov för att skydda människors hälsa och öka beredskapen inför nya gränsöverskridande hälsohot. Det innebär förmågehöjning, samordning och beredskapsplanering både nationellt och inom EU.⁸

Omfattande statliga kostnader för testning och smittspårning

De statliga kostnaderna för testning och smittspårning av covid-19 för 2020–2022 var omfattande, sammanlagt 30,5 miljarder kronor. I huvudsak handlar det om statsbidrag till regionerna på närmare 23 miljarder kronor och utbetalda medel till Folkhälsomyndigheten för kostnader för testning på 7 miljarder kronor.

Statens kostnader för testning och smittspårning varierade över tid, från drygt 7,7 miljarder kronor 2020 till drygt 16,4 miljarder kronor för 2021. År 2022 var kostnaderna närmare 6,4 miljarder kronor.

---

⁸ Folkhälsomyndigheten, *Folkhälsomyndighetens budgetunderlag 2024–2026*, 2023, s. 6.

Tabell 4 Statens kostnader för testning och smittspårning 2020–2022 inom ramen för överenskommelser mellan regeringen och SKR, utbetalda belopp, miljoner kronor

År	Myndighet	Anslag*	Bidrag till regioner	Folkhälso-myndig-hetens testning	Sekven-sering, typning	Övrigt**	Totalt
2020	Totalt varav		5 820,2	1 831,7		74,3	7 726,2
	Folkhälsomyndigheten	1:6 ap.44	-906,0	1 831,7		74,3	1 000
	Kammarkollegiet	1:6 ap.45	700,0				700
	Kammarkollegiet	1:6 ap.46	6 026,2				6 026,2
2021	Totalt varav		11 878,1	4 202,6	228,8	117,5	16 427,0
	Folkhälsomyndigheten	1:6 ap.44	-411,7	4 202,6	228,8	117,5	4 137,2
	Kammarkollegiet	1:6 ap.46	11 827,3				11 827,3
	Kammarkollegiet	1:6 ap.57	462,5				462,5
2022***	Folkhälsomyndigheten	1:6 ap.44	5 164,7	950,1	199,1	55,6	6 369,5
Totalt			22 863,0	6 984,4	427,9	247,4	30 522,7

Källa: Kostnadsuppgifter från Folkhälsomyndigheten, 2023-03-03.

Anm.: * Anslagsposten 1:6 ap.44 avser testning för covid-19, 1:6 ap.45 startbidrag testning, smittspårning och utbrottshantering, 1:6 ap.46 bidrag till regioner för testning, smittspårning och utbrottshantering och 1:6 ap.57 bidrag till regioner för antigen tester.

** Kolumnen Övrigt avser kostnader för studier, kvalitetsstöd, personal, vaccinationsövervakning och smittspårning.

*** Kostnaderna för testning december 2022 är inte inräknade eftersom medlen betalades ut till regionerna i mars 2023.